Sygnatura akt I C 836/23

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2025 roku

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze I Wydział Cywilny w składzie:
Przewodniczący : Sędzia SR (del.) Iwona Petryszyn
Protokolant : Dagmara Felińska

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2025 roku w Zielonej Górze
na rozprawie
sprawy z powództwa
przeciwko Raiffeisen Bank International AG w Wiedniu prowadzący działalność gospodarczą za pośrednictwem oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce
o ustalenie i zapłatę

I. ustala nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy o kredyt hipoteczny z dnia 25.03.2009 r. zawartej pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym pozwanego EFG Eurobank Ergasias S.A Oddział w Polsce;

II. zasądza od pozwanego Raiffeisen Bank International AG w Wiedniu prowadzący działalność gospodarczą za pośrednictwem oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce na rzecz powódki kwotę 12.349,98 zł (dwanaście tysięcy trzysta czterdzieści dziewięć 98/100 złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24.11.2023r. do dnia zapłaty;

III. zasądza od pozwanego Raiffeisen Bank International AG w Wiedniu prowadzący działalność gospodarczą za pośrednictwem oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce na rzecz powoda kwotę 12.349,98 zł (dwanaście tysięcy trzysta czterdzieści dziewięć 98/100 złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24.11.2023r. do dnia zapłaty;

IV. zasądza od pozwanego Raiffeisen Bank International AG w Wiedniu prowadzący działalność gospodarczą za pośrednictwem oddziału Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce łącznie na rzecz powodów kwotę 45.455,65 zł (czterdzieści pięć tysięcy czterysta pięćdziesiąt pięć 65/100 złotych) oraz 26.932,24 CHF (dwadzieścia sześć tysięcy dziewięćset trzydzieści dwa 24/100 franków szwajcarskich) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24.11.2023r. do dnia zapłaty;

V. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 14.534,00 zł (czternaście tysięcy pięćset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sędzia SR (del.) Iwona Petryszyn

Uzasadnienie

Powodowie pozwem wniesionym w dniu 24.08.2023 r. przeciwko pozwanemu Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu działający przez Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce (dalej jako: pozwany/Bank), domagali się;
1/ ustalenie nieistnienia stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy o kredyt hipoteczny z dnia 25.03.2009 r.
2/ zasądzenia od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 70.155,61 zł i kwoty 26.932,24 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
ewentualnie
1/ ustalenia bezskuteczności postanowień umowy zawartych w § 1 ust. 1, § 1 ust. 2, § 2 ust. 1 zd. drugie, § 3 ust. 1, § 4 ust. 1, § 4 ust, 2 zd. 2 , § 6 ust. 6 zd. 2, § 6 ust. 7, § 12 ust. 2 umowy kredytu oraz §t. 1 i 2, § 2 pkt 12, §t. 4 § 9 ust. 2, § 13 ust. 3 zd. 1, § 13 yst. 7, § 14 ust. 4 § 15 ust. 1, § 21 ust. 3 Regulaminu Kredytu hipotecznego udzielonego przez Polbank EFG oraz ustalenie, że umowa kredytu jest umowa kredytu złotowego, pozbawioną mechanizmu indeksacji i oprocentowaną zgodnie z § 3 umowy kredytu przy zachowaniu stawki referencyjnej LIBOR 3M dla CHF i marży stałej Banku oraz zasadzenia od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwoty 48.842,74 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty.

Jednocześnie powodowie domagali się udzielenia zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego powodów o ustalenie poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania postępowania poprzez wstrzymania obowiązku dokonywania przez powodów spłat rat kredytu w wysokości i terminach określonych umową kredytu hipotecznego, w okresie od dnia udzielenia zabezpieczenia do czasu uprawomocnienia się orzeczenia oraz zakazania pozwanemu złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu hipotecznego od dnia od dnia udzielenia zabezpieczenia do czasu uprawomocnienia się orzeczenia.

Nadto, powodowie domagali się zasadzenia od pozwanego na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym opłat skarbowych od pełnomocnictwa oraz kosztów zastępstwa procesowego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Szczegółowe uzasadnienie zgłoszonych żądań strona powodowa zawarła w uzasadnieniu pozwu (k. 9v-67v), do którego dołączono załączniki (k. 68-119), w szczególności zaświadczenie wygenerowanego na zlecenie kredytobiorcy przez stronę pozwaną z systemu bankowego (k. 101-107).

Postanowieniem z dnia 08.11.2023 r. (k. 121) Sąd Okręgowy w Zielonej Górze udzielił powodom zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego o ustalenie, nieistnienia stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy o kredyt hipoteczny
z dnia 25.03.2009 r. poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania postępowania w ten sposób, że wstrzymał obowiązek dokonywania przez powodów spłat rat kredytu w wysokości i terminach określonych w ww. umowie w okresie od dnia udzielenia zabezpieczenia do dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie i oddalił wniosek w pozostałej części.

Na powyższe postanowienie pozwany wniósł zażalenie.

Postanowieniem z dnia 25.04.2024r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił zażalenie pozostawiając rozstrzygniecie o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie. (k.240)

W odpowiedzi na pozew (k. 146-214) strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów opłaty skarbowej według norm przepisanych.

W uzasadnieniu, strona pozwana zgłosiła m.in. następujące zarzuty:

- brak interesu prawnego w dochodzeniu przez stronę powodową ustalenia nieważności umowy kredytowej;
- brak podstaw do ustalenia nieważności umowy kredytowej z uwagi na sprzeczność umowy z ustawą Prawo Bankowe, z zasadami współżycia społecznego i z zasadą swobody umów,
- wypełnienie przez bank obowiązków informacyjnych dot. umowy kredytowej,
- brak abuzywności klauzul walutowych/przeliczeniowych w umowie kredytowej,
- brak statusu konsumenta po stronie powodowej,
- możliwość utrzymania umowy w mocy, po wyeliminowaniu zakwestionowanych postanowień umownych,
- brak możliwości przekształcenia umowy w kredyt złotówkowy oprocentowany stawką dedykowaną walucie obcej,
- zarzut przedawnienia,
- zarzut niewykazania wysokości roszczenia co do zasady,
- zarzut zatrzymania

Szczegółowe uzasadnienie poszczególnych zarzutów zawiera odpowiedź na pozew, do której dołączono załączniki (k. 185-214).

Pismem procesowym z dnia 17.01.2025r. (k. 282-283) powodowie sprecyzowali żądanie w zakresie zasądzenia, domagając się:

1. zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 12.349,98 zł tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
2. zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 12.349,98 zł tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
3. zasądzenia od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 45.455,65 zł i kwoty 26.932,24 CHF tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty

Pismem procesowym z dnia 04.02.2025r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa (k.291-293)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2009 r. powodowie potrzebowali środków na sfinansowanie na spłaty uzyskanego 2 lata wcześniej, w innym banku, kredytu na zakup mieszkania, celem wydłużenia okresu spłaty i zmniejszenia wysokości rat.

W tym celu zwróciła się do pośrednika kredytowego, który wskazał im ofertę poprzednika prawnego pozwanego - EFG Eurobank Ergasias S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w Warszawie.

Powodom przedstawiono ofertę kredytu hipotecznego powiązanego z walutą franka szwajcarskiego jako najkorzystniejszą dla powodów.

Pracownik banku nie informował powodów o ryzyku kursowym, wskazywał, że frank szwajcarski jest walutą stabilną. Powodowie nie otrzymał wyjaśnień jaką rolę będzie spełniał CHF, jeżeli chodzi o wysokość rat i salda zadłużenia. Przedstawiciel banku nie poinformował kredytobiorcy o innych istotnych elementach dotyczących ryzyka walutowego, w szczególności o tym, że wzajemne zobowiązania stron są przeliczane na złotówki po dwóch różnych kursach – sprzedaży i kupna waluty, a także, w jaki sposób będzie ustalany kurs waluty w Tabeli Kursowej Banku do spłaty kredytu (w tym każdorazowej raty) i każdoczesnego zadłużenia salda.

Powodom nie zaprezentowano historycznego kształtowania się kursu franka szwajcarskiego, ani symulacji na wypadek wzrostu kursu waluty.

dowód: przesłuchanie powódki na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 279-280, przesłuchanie powoda na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 280,

W dniu 20.02.2009 r. powodowie wystąpili z wnioskiem o udzielenie kredytu hipotecznego na kwotę 165.000,00 zł, na okres 360 miesięcy. We wniosku kredytowym powodowie określili walutę kredytu – CHF.

Wraz z ww. wnioskiem powodowie w dniu 19.02.2009r. złożyli „Oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej", w którym oświadczyli, że zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielania kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że:
- będąc w pełni świadomym ryzyka kursowego, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej,
- znane im są postanowienia „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Polbank EFG w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej,
- zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku,
- są świadomi, że ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniem kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt,
- ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku, wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu,

Decyzją kredytową z dnia 18.09.2009 r. powódce został przyznany kredyt w kwocie 133.620,00 zł na okres 360 miesięcy.

Umowa została przygotowana przez stronę pozwaną wg obowiązującego wówczas wzorca umów na kredyt hipoteczny. Powódka nie negocjowała warunków umowy.

Egzemplarz umowy otrzymała bezpośrednio przed jej podpisaniem. Szczegółowo nie omawiano poszczególnych zapisów umownych.

dowód: wniosek o kredyt hipoteczny k. 185-187, oświadczenie wnioskodawcy k. 188, decyzja kredytowa k. 190-190v, przesłuchanie powódki na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 279-280, przesłuchanie powoda na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 280,

W dniu 01.04.2009 r. pomiędzy ww. bankiem, a powodami została zawarta umowa o kredyt hipoteczny na kwotę 167.717,00 zł, indeksowany do waluty obcej CHF (§ 2 ust. 1 Umowy). Kredyt został udzielony na okres 360 miesięcy, z przeznaczeniem na spłatę kredytu mieszkaniowego w innym banku (§ 2 ust. 2-3 Umowy).

Zgodnie z § 3 ust. 1 umowy kredyt oprocentowany został według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosiła 4,31000 % w stosunku rocznym z zastrzeżeniem postanowień Regulaminu w zakresie ustalania wysokości oprocentowania. Zmienna stopa procentowa ustalana być miała jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży banku w wysokości 3,90 punktów procentowych (ust. 2). Na podstawie z § 3 ust. 3 umowy oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF).

W § 5 umowy zastrzeżono, że wypłata kredytu realizowana jest jednorazowo.

Zgodnie z § 6 ust. 1 kredytobiorca ma dokonywać spłaty rat kredytu, obejmujących cześć kapitałową oraz cześć odsetkową w terminach i wysokości określonej w umowie. Raty kredytu oraz inne należności związane z kredytem miały być pobierane z rachunku bankowego wskazanego w treści pełnomocnictwa, stanowiącego załącznik do umowy. Kredytobiorca zobowiązany był do utrzymywania wystarczających środków na ww. rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej (§ 6 ust. 6).

Prawnym zabezpieczeniem kredytu (§ 7 ust. 1 umowy) była:

1. pierwsza hipoteka kaucyjna do kwoty 335.434,00 zł na zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowiona na rzecz Banku na kredytowanej nieruchomości,

2. cesja praw na rzecz banku z polisy ubezpieczenia ww. nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych ,

Zgodnie z § 15 ust. 1 umowy w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie miały postanowienia Regulaminu

W § 2 pkt 2 Regulaminu postanowiono, że kredyt indeksowany do waluty obcej to kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli. W myśl § 2 pkt 12 Regulaminu - Tabela, to tabela kursów walut obcych obowiązujących w Banku.

Na mocy § 4 ust. 1 Regulaminu kredyt udzielany był w złotych. Na wniosek wnioskodawcy Bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną w złotych z zaznaczeniem iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wypłata kredytu następowała w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna, zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna, zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. (§ 7 ust. 4 Regulaminu).

W § 9 ust. 1 i 2 Regulaminu ustalono, że raty spłaty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w Umowie. W przypadku kredytów

indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy, , o którym mowa w ust. 1, według kursu sprzedaży, zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Jeżeli dzień wymagalności raty kredytu przypadał na dzień wolny od pracy stosować należało kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Kredytobiorca zobowiązany jest zapewnić środki na poczet spłaty rat kredytu najpóźniej w dniu roboczym poprzedzającym dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 3 Regulaminu)

W § 13 ust. 7 Regulaminu wskazano, że w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku w momencie realizacji dyspozycji.

dowód: umowa kredytu hipotecznego z dnia 25.03.2009 r. k. 76-82, Regulamin kredytu hipotecznego udzielonego przez Polbank EFG k. 195-199v

W związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej kredytobiorcy oświadczyli, że,

- zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku, udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej,
- będąc w pełni świadomym ryzyka kursowego, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej,
- znane są im postanowienia Umowy o kredyt hipoteczny oraz Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Polbank EFG w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej,
- zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku oraz na oficjalnej stronie internetowej Banku;
- są świadomi, że:

1/ ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniem kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt;

2/ kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie;

3/ saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej; j

4/ raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie;

5/ na wysokość zobowiązania względem Banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu wpływ ma ryzyko kursowe w tym,

dowód: oświadczenie kredytobiorcy w zw. z zaciągnięciem kredytu, k. 83

W dniu 30.11.2009r. został zawarty Aneks nr 1 do umowy kredytu hipotecznego nr 200903HL007410700454 z dnia 25.03.2029r., mocą którego umożliwiono powodom spłatę zobowiązania w walucie CHF.

dowód: aneks nr 1 z dnia 30.11.2014r. k. 203-206

W dniu 21.03.2015r. został zawarty aneks nr 2 do umowy kredytu hipotecznego z dnia 25.03.2029r., mocą którego strony postanowiły o obniżeniu marzy Banku o 1,00 pp. Wobec

zadeklarowania przez kredytobiorców, że rachunek prowadzony na rzecz kredytobiorców przez Bank będzie co najmniej raz na miesiąc kalendarzowy zasilany środkami pieniężnymi w wysokości nie niższej niż 3000 zł lub równowartością tej kwoty przeliczonej po kursie średnim NBP z dnia poprzedzającego zasilenie rachunku.

dowód: aneks nr 2 z dnia 21.03.2015r.k. 206-207,

W dniu 25.06.2011r. powodowie zawarli związek małżeński. W ich małżeństwie obowiązuje ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej.

Przed zawarciem związku małżeńskiego powodowie spłacali raty kredytu w częściach równych

dowód: przesłuchanie powódki na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 279-280, przesłuchanie powoda na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 280,

Kredyt został uruchomiony i wypłacony powodom jednorazowo w dniu 03.04.2009 r. w kwocie 167.717,00 zł, co stanowiło równowartość kwoty 60.795,66 CHF, kurs 2,7587,

dowód: zaświadczenie z banku z dnia 22 maja 2023 r. k. 101-106,

W okresie od dnia zawarcia umowy kredytu do dnia 02.05.2023r. powodowie uiścili na rzecz strony pozwanej łącznie kwotę 77,155,61 zł, tj.:
- w okresie od dnia zawarcia umowy przez powodów do dnia zawarcia związku małżeńskiego (25.06.2011r) kwotę 24.699,96 zł tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych,
- w okresie od dnia zawarcia związku małżeńskiego do dnia 02.05.2023r. powodowie uiścili, w wykonaniu umowy kwotę 45.455,65 zł, i kwotę 26.932,24 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych,

dowód: zaświadczenie z banku z dnia 22 maja 2023 r. k. 101-106, przesłuchanie powódki na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 279-280, przesłuchanie powoda na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 280,

Powodowie zaciągając kredyt działali jako konsumenci. W dacie zawarcia umowy powodowie nie prowadzili, działalności gospodarczej. W skredytowanej nieruchomości nie była prowadzona działalność gospodarcza. Nieruchomość ta nie była i nie jest wynajmowana, służy powodom do zaspokojenia ich potrzeb mieszkaniowych.

Powodowie mają świadomość skutków prawnych ustalenia nieistnie stosunku prawnego kredytu.

dowód: przesłuchanie powódki na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 279-280, przesłuchanie powoda na rozprawie w dniu 14.01.2025r. k. 280, oświadczenia k. 118-119,

W dniu 19 września 2011 r. we wszystkie prawa i obowiązki EFG Eurobank Ergasias S.A. S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce, na podstawie art. 42e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe wstąpił Polbank EFG Spółka Akcyjna. Następnie z dniem 31 grudnia 2012 r. Polbank EFG S.A. z siedzibą w Warszawie połączył się zgodnie z art. 124 ustawy Prawo bankowe oraz w trybie ustawy Kodeks spółek handlowych z Raiffeisen Bank Polska S.A. Wskutek niniejszego połączenia nastąpiło przeniesienie całego majątku Polbank EFG S.A. S.A. jako banku przejmowanego na rzecz Raiffeisen Bank Polska S.A. jako banku przejmującego. Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu wykonujący działalność w ramach oddziału Raiffeisen Bank International AG

(Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w Warszawie jest następcą prawnym Raiffeisen Bank Polska S.A.

bezsporne

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty wyszczególnione powyżej, których prawdziwości i wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała, a Sąd nie znalazł podstaw, by kwestionować ich treść z urzędu.

Oceniając dowód z przesłuchania strony powodowej, Sąd uznał zeznania powodów za wiarygodne, były one bowiem spontaniczne, logiczne i wzajemnie ze sobą korespondowały.

Na podstawie relacji powodów możliwe było w szczególności ustalenie, iż intencją powodów było zaciągnięcie kredytu waloryzowanego ze względu na korzystniejsze warunki kredytu z uwagi na wysokość rat kredytu. Na podstawie relacji powodów możliwe było w szczególności ustalenie, że nie mieli oni żadnego wpływu na brzmienie klauzul przewidujących mechanizm waloryzacji kwoty kredytu i przeliczania poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych kredytu. Sąd dał wiarę powodom, że nie uzyskali oni rzetelnej informacji w przedmiocie ryzyka związanego z zastosowanym przez Bank mechanizmem waloryzacji, a działanie tego mechanizmu objawiło się w pełni dopiero na etapie realizacji umowy.

Jednocześnie Sąd, na podstawie art. 235^2 § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. pominął wniosek dowodowy zawarte w pkt IV.4 pozwu. Zawnioskowany dowód z opinii biegłego w ocenie Sądu był nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Okoliczności, które miałby potwierdzać ww. dowód lub które miałby ustalić biegły, nie miał znaczenia dla określenia bytu prawnego umowy, którego ocena oparła się głównie na analizie jej treści i sposobu wykonywania. Roszczenie strony powodowej co do wysokości zostało wykazane dokumentami pochodzącymi od banku.

Nadto, Sad pominął wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka albowiem wnioskowany świadek nie brał udziału w procesie kredytowym powodów, nie miał zatem wiedzy w zakresie przebiegu spotkań poprzedzających zawarcie umowy, w szczególności co do zakresu udzielonych powodom przez pracowników banku pouczeń, informacji, złożenia oferty Banku. Z kolei z punktu widzenia oceny umowy zawartej z konsumentem nie ma znaczenia praktyka, oferta produktów bankowych, czy obowiązujące u pozwanego procedury, a takie tylko okoliczności były objęte sformułowaną przez pozwanego tezą dowodową.

Sąd pominął również wniosek dowodowy o zobowiązanie pozwanego do udzielenia informacji i złożenia dokumentów dotyczących stosowanego przez pozwanego wynagrodzenia prowizyjnego od każdego udzielonego kredytu waloryzowanego kursem waluty obecj albowiem okoliczności te pozostawały indyferentne do rozpoznania niniejszej sprawy.

Przy ustalaniu stanu faktycznego, Sąd nie wziął także pod uwagę materiału dowodowego w postaci opinii, ocen i publikacji ekonomiczno-prawnych przedstawionych przez pozwanego uznając, że stanowiłoby to naruszenie przepisu art. 278 § 1 k.p.c. Dokumenty te bezsprzecznie stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozory opinii biegłych sądowych, jednakże z uwagi na ich powstanie poza niniejszym procesem, nie podlegają one rygorom właściwym dla opinii biegłych, w konsekwencji czego stanowić mogły jedynie wyraz poglądów wzmacniających argumentację strony.

Sąd pominął również wnioski dowodowe o przeprowadzenie dowodu z dokumentów - wewnętrznych zarządzeń pozwanego wydanych po dniu zawarcia przez strony umowy ajko nieistotne dla rozpoznania sprawy albowiem nie miały one żadnego znaczenia przy ustalaniu ważności umowy na dzień jej zawarcia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.
Powodowie domagali się:
1/ ustalenie nieistnienia stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy o kredyt hipoteczny z dnia 25.03.2009 r.
2/ zasądzenia od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 70.155,61 zł i kwoty 26.932,24 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty, w ten sposób, że

- na rzecz powódki kwoty 12.349,98 zł tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
- na rzecz powoda kwoty 12.349,98 zł tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
- łącznie na rzecz powodów kwoty 45.455,65 zł i kwoty 26.932,24 CHF tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa w całości.

Strony powodowa sformułowała również żądanie ewentualne ustalenia i zapłaty.
Według orzeczenia SN z dnia 7 września 1960 r., 2 CR 366/59, PUG 1961, nr 12, s. 424 i n., o żądaniu ewentualnym można mówić wówczas, gdy obok żądania głównego wysunięto w pozwie żądanie drugie jako ewentualne, o którym sąd może orzec tylko wtedy, gdy nie przyjmuje za uzasadnione żądania pierwszego. Uwzględniając zatem stanowisko prezentowane przez doktrynę, Sąd najpierw zobowiązany był rozstrzygnąć zasadność żądania pierwotnego (głównego).

Na wstępie wskazać należy, że w uzasadnieniu wyroku nie ma potrzeby i nie ma obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, o ile nie miały one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy *(* por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 1998 roku w sprawie II UKN 282/98, Legalis 44600, oraz wyrok ETPCZ z 21 lipca 2015 roku w sprawie *D.* przeciwko *T.* 41721/04, Legalis 1378918*).* Dopuszczalne – a w świetle brzmienia art. $327^{(1)}$ § 2 k.p.c. wręcz konieczne – jest rozprawienie się z poszczególnymi zarzutami niejako en bloc, poprzez zaprezentowanie odmiennego zapatrywania w kwestii faktów lub prawa nie pozostawiające przestrzeni dla racjonalnej obrony pozostałych zarzutów, które – przy uwzględnieniu koncepcji sądu – stają się wówczas bezprzedmiotowe *(* por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 grudnia 2017 roku w sprawie VI ACa 1651/15, Legalis 1733044, za Sądem Okręgowym w Warszawie sygn. akt XXVIII C 6986/21 uzasadnienie dip wyroku z dnia 2024-06-26)

Materialnoprawną podstawą rozstrzygnięcia niniejszego sporu jest zatem art. 189 k.p.c. w zw. z 58 k.c. w zw. z art.69 prawa bankowego w zw. z art. 353^1 k.c. i art. 385^1§ 1 k.c. oraz w zw. z art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i 2 k.c.

Interes prawny

Żądanie powodów sformułowane obok żądania o zasądzenie niewątpliwie stanowiło powództwo o ustalenie, a zatem w pierwszej kolejności niezbędnym było wykazanie przez stronę powodową spełnienia podstawowej przesłanki, jaką jest interes prawny w żądaniu ustalenia.

Zgodnie z brzmieniem art. 189 k.p.c. powództwo o ustalenie jest dopuszczalne wtedy, gdy powód żąda ustalenia prawa lub stosunku prawnego i gdy ma w takim ustaleniu interes prawny.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się już pogląd, zgodnie z którym interes prawny tzw. kredytobiorców frankowych w rozumieniu art. 189 k.p.c. jest oczywisty. Ostateczne rozstrzygnięcie powództwa o ustalenie nieważności umowy zniesie bowiem stan niepewności powodów co do wysokości rat i sposobu rozliczenia umowy (zob. np. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22). Za posiadaniem interesu prawnego powodów w ustaleniu nieważności umowy przemawia także fakt, że jej zabezpieczeniem jest hipoteka ustanowiona na nieruchomości objętej księgą wieczystą.

Bezwzględna nieważność.

Powodowie podnosili, że umowa jest nieważna, ponieważ narzucony przez Bank sposób ustalania wysokości kwoty podlegającej wypłacie oraz zwrotowi (indeksacja) - a więc podstawowych świadczeń stron - nie pozwalał realnie ani na ustalenie kwoty kredytu, ani na ustalenie wysokości zobowiązania powodów, a ponadto mechanizm, w ramach którego Bank ustalał w jakiej kwocie wypłacał środki lub ich żądał od powodów był konstruowany przez pozwanego w sposób dowolny i nieweryfikowalny dla kredytobiorców.

Zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c. czynność sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzą odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Z kolei w myśl art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe obowiązującego w dacie zawarcia umowy, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Według ust. 2 pkt. 2 ww. artykułu umowa kredytu powinna określać jego kwotę i walutę.

W ocenie Sądu umowa łącząca strony określa wszystkie niezbędne elementy umowy kredytu przewidziane w art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego, a samo zastosowanie waluty obcej jako miernika wartości świadczenia umowy o kredyt i wynikającej z tego konieczności wskazania w niej kursów przeliczeń nie oznacza, że kredyt staje się kredytem walutowym. Zastosowanie klauzuli indeksacyjnej nie powoduje też, że nie zostaje jednoznacznie ustalony zakres zobowiązania kredytobiorcy.

W judykaturze Sądu Najwyższego przesądzono zresztą, że umowa kredytu indeksowanego walutą mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353^1 k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego - w szczególności w wyroku z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18), a ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), czyli tzw. ustawa antyspreadowa, potwierdziła tylko to, co wcześniej wynikało już z zasady autonomii woli stron (art. 353^1 k.c.), a mianowicie, że przed wejściem w życie tej ustawy dopuszczalne było zawieranie umów o kredyt denominowany, jak i indeksowany (wyrok Sądu Najwyższego z 30 października 2020 r., II CSK 805/18).

Samo posługiwanie się przez strony tabelą kursów Banku przy określaniu sposobu spłaty kredytu nie sprzeciwiało się prawu i nie świadczy o naruszeniu art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, pozwala bowiem

na określenie kwoty podlegającej zwrotowi, choć czyni to w sposób z innych względów niedozwolony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18), o czym mowa będzie niżej.

Nie można przyjąć również, że treść przedmiotowej umowy kredytu stanowi obejście art. 69 Prawa bankowego.

Należy pamiętać przy tym, że w najnowszym orzecznictwie nacisk kładzie się na to, że art. 385^1 i n. k.c. stanowią fundament systemu ochrony konsumenta przed wykorzystywaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzegania klauzul niekorzystnych dla konsumenta (klauzul abuzywnych) i wprowadzają instrument wzmożonej - względem zasad ogólnych (w tym art. 353^1 k.c.) - kontroli treści postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę, pod kątem poszanowania interesów konsumentów (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. (III CZP 29/17), a także szczególną - odbiegającą od zasad ogólnych - sankcję mającą niwelować niekorzystne skutki zastosowania klauzul abuzywnych.

W zakresie swego zastosowania wyłączają zatem regulacje ogólne, w tym dotyczące konsekwencji naruszenia właściwości (natury) stosunku prawnego (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Badając umowę kredytową zawartą z konsumentem, należy zatem w pierwszej kolejności ocenić ją pod kątem klauzul abuzywnych z uwagi na potrzebę zapewnienia konsumentowi jak najszerszej ochrony, w tym uwzględnienia jego woli o pozostawieniu tych klauzul, a zatem sanowaniu jej postanowień (zob. wyrok SA w Lublinie z 17.02.2023 r., I ACa 740/22, LEX nr 3502886.).

Ocena umowy pod kątem istnienia niedozwolonych postanowień

Powodowie kwestionowali postanowienia znajdujące się w w § 1 ust. 1, § 1 ust. 2, § 2 ust. 1 zd. drugie, § 3 ust. 1, § 4 ust. 1, § 4 ust, 2 zd. 2 , § 6 ust. 6 zd. 2, § 6 ust. 7, § 12 ust. 2 umowy kredytu oraz §t. 1 i 2, § 2 pkt 12, §t. 4 § 9 ust. 2, § 13 ust. 3 zd. 1, § 13 yst. 7, § 14 ust. 4 § 15 ust. 1, § 21 ust. 3 Regulaminu Kredytu hipotecznego udzielonego przez Polbank EFG, określające sposoby wyliczenia kwoty kredytu podlegającego wypłacie oraz odnoszące się do kwoty, którą należy spłacić, zwłaszcza w kontekście wysokości rat kredytu. W ocenie powodów abuzywność klauzuli walutowej i przeliczeniowej prowadzi do nieważności umowy.

Należy wskazać, że z art. 385^1 § 1 k.c. wynika, iż niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie następujące przesłanki pozytywne: 1) zawarte zostały w umowach z konsumentami, 2) kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Poza tym kontrola postanowień umowy przez pryzmat ich niedozwolonego charakteru wyłączona jest jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych: gdy postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem oraz gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron, przy czym musi być sformułowane w sposób jednoznaczny.

A) Konsumencki charakter umowy

Zgodnie z art. 22^1 k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. W niniejszej sprawie powodom przysługuje status konsumentów albowiem powodowie zaciągnęli kredyt w celu spłaty uprzednio zaciągniętego kredytu na zakup mieszkania wyłącznie dla celów prywatnych. W skredytowanej nieruchomości nigdy nie była prowadzona działalność gospodarcza i nieruchomość ta nie była, i nie jest wynajmowana, służy powodom do zaspokojenia ich potrzeb mieszkaniowych.

B) Brak negatywnych przesłanek uniemożliwiających ocenę klauzul

Brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych dotyczących indeksacji wynika już z samego sposobu zawarcia rozważanej umowy – opartego o treść stosowanego przez bank wzorca. Wpływ konsumenta musi mieć zaś charakter realny, rzeczywiście zostać mu zaoferowany, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy. Przez „rzeczywisty wpływ" należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Fakt, że konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Nie do zaakceptowania jest stanowisko, zgodnie z którym dla przyjęcia "indywidualnego uzgodnienia" wystarczające było złożenie przez kredytobiorcę oświadczenia o wyborze kredytu denominowanego (analogicznie indeksowanego) do waluty obcej ((...)) jako jednej z form oferowanego przez bank kredytowania (zob. bliżej np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie IV CSK 13/19, LEX nr 2741776).

Bez znaczenia jest także, czy teoretycznie powodowie mogliby negocjować inną treść klauzul walutowych, skoro w rzeczywistości do tego nie doszło, a umowa opierała się stricte na zaoferowanym przez kredytodawcę wzorcu (vide: wyrok SA w Poznaniu z 05.06.2023 r., I ACa 464/22, LEX nr 3577072).

Z materiału dowodowego sprawy wynika, że umowa kredytu została zawarta według standardowego wzorca banku i jej postanowienia odnoszące się do indeksacji kredytu nie były przedmiotem negocjacji

Nie można uznać zatem, aby postanowienia umowy stron zostały rzeczywiście indywidulanie uzgodnione.

Przechodząc dalej do oceny postanowień umowy, wskazywanych przez powodów jako niedozwolone, podnieść trzeba, że w orzecznictwie zarówno Sądu Najwyższego jak i TSUE nie ma rozbieżności odnośnie do tego, że klauzule spreadowe nie określają głównego przedmiotu umowy i podlegają ocenie w świetle art. 385^1 k.c. i art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13.

Klauzula walutowa, zawierająca postanowienia przewidujące przeliczenie oddawanej do dyspozycji kwoty kredytu oraz spłacanych rat na inną walutę ma jednak inny charakter. W judykaturze Sądu Najwyższego obecnie dominuje pogląd, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule, a zatem także klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, Nr 2, poz. 20; z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Tym samym klauzula walutowa może podlegać kontroli pod kątem abuzywności tylko, jeśli sformułowana została niejednoznacznie.

Z orzecznictwa TSUE wynika, że klauzule umowne dotyczące ryzyka kursowego w zakresie, w jakim określają główny przedmiot umowy kredytu, a tym samym podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i charakteryzują tę umowę, wchodzą w zakres stosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 i są poddawane ocenie, czy zostały sporządzone przez przedsiębiorcę w jasny i zrozumiały sposób, ale nie jest to jedyne kryterium oceny.

Trybunał Sprawiedliwości UE wskazał, że „wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego

odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczony konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wypływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne" (wyrok z 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. przeciwko (...), C-26/13, pkt 75, podobnie wyrok z 20 września 2017 r., A. i in. przeciwko (...) SA, C-186/16, pkt 45).

Warunek dotyczący ryzyka kursowego musi być zatem tak sformułowany, aby w świetle całokształtu okoliczności faktycznych, w tym reklamy i informacji dostarczanych przez kredytodawcę w ramach negocjacji danej umowy kredytu właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i racjonalny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o istnieniu wahań kursu ogólnie obserwowanych na rynku walutowym, ale również mógł oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne, jakie ma dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu i całkowitego jego koszt (zob. pkt 50 wyroku TSUE z dnia 18 listopada 2021 r., w sprawie M.P., B.P., C-212/20).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, jakie przesłanki muszą być spełnione, aby można było przyjąć, iż konsument został należycie poinformowany o ryzyku walutowym związanym z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej, czy denominowanego w tej walucie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, niepubl., z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, niepubl, z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22, niepubl., z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl. i z dnia 28 lutego 2023 r., II CSKP 763/22, niepubl.), co wskazywałoby na jednoznaczność postanowienia wprowadzającego to ryzyko i wykluczało jego kontrolę pod kątem abuzywności, zważywszy, iż chodzi o postanowienie określające świadczenie główne (por. art. 385^1 § 1 zd. 2 k.c.). W tym kontekście zastrzegał m.in., że ogólne pouczenie konsumenta, iż wahania kursów waluty obcej, do której kredyt jest denominowany/indeksowany wpłyną na wysokość salda kredytu oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej wyrażonej w walucie krajowej, jest niewystarczające dla stwierdzenia, że bank udzielił kredytobiorcy wystarczającej informacji. Podkreślał też, że nawet przestrzeganie przez bank obowiązującego w dacie zawarcia umowy standardu wynikającego z rekomendacji S Komisji Nadzoru Bankowego dotyczącej dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie wydanej w 2006 r., nie wyklucza oceny, że bank nie udzielił konsumentowi należytej informacji, a ocena ta może przesądzać nietransparentność klauzuli ryzyka walutowego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2022 r., I CSK 2071/22, niepubl. i tam przywoływane orzeczenia).

Analizując zapisy przedmiotowej Umowy stron, Sąd uznał, że klauzula indeksacyjna/ryzyka nie została sformułowana jednoznacznie.

Mechanizm jej działania powinien być bowiem opisany w umowie w taki sposób, aby jasne było jego fundamentalne znaczenie i aby ujawnić jego istotę i wszystkie konsekwencje. Tymczasem w przedmiotowej umowie omawiana klauzula nie została jasno zapisana a do tego została rozczłonkowana i poszczególne jej elementy zostały poprzeplatane z postanowieniami regulującymi klauzulę tabel kursowych i umieszczone w różnych miejscach umowy. Taki sposób zapisania klauzuli powodował, że konieczne było szczególnie jasne i dokładne objaśnienie powodom jej postanowień - na co pozwany nie przedstawił żadnych dowodów, a czemu przeczyły wiarygodne zeznania kredytobiorców, którzy konsekwentnie podnosili, że nie wyjaśniono im zasad działania mechanizmów waloryzacyjnych, czy tworzenia kursu waluty.

Ryzyko wynikające ze zmiany kursu waluty obcej dla kredytobiorcy ma dwa zasadnicze skutki. Po pierwsze zmieniający się kurs waluty skutkuje zmianą wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Drugą konsekwencją związania kredytu z kursem waluty obcej jest zmiana wysokości zadłużenia

pozostającego do spłaty. Nierzadko okazuje się, że pomimo kilkuletniej spłaty kredytu nadal do spłacenia pozostaje dwukrotność udzielonej kwoty. Ta właściwość kredytu powiązanego z walutą nie jest intuicyjna i odbiega od standardowego kredytu w złotówkach, w którym kwota pozostała do zapłaty praktycznie zawsze zmniejsza się z upływem czasu i płaceniem kolejnych rat. Dla wielu osób właśnie ta cecha kredytu waloryzowanego stanowiła największe zaskoczenie.

Dlatego też, w ocenie Sądu, wypełnienie obowiązku informacyjnego wymagało pełnej informacji możliwej do uzyskania w dacie zawarcia umowy o ryzyku, zarówno w odniesieniu do wysokości raty, jak i kapitału pozostałego do spłaty. Ponieważ przekaz kierowany do konsumenta musi być jasny i zrozumiały, podanie mu informacji dotyczących kredytu powinno nastąpić w postaci podwójnej: poprzez wskazanie nieograniczonego charakteru ryzyka walutowego (z naciskiem na słowo „nieograniczone") oraz konkretnych przykładowych kwot - wartości raty i salda charakteryzujących dany kredyt. Skoro zaś obie wartości są uzależnione od kursu waluty – należało również wskazać możliwy do określenia poziom kursu tej waluty na podstawie danych historycznych z dłuższego okresu.

Z poczynionych zaś w sprawie ustaleń wynika, że powodom nie przedstawiono informacji, że będą ponosić nieograniczone ryzyko kursowe ani symulacji, z których wynikałoby, jak raty kredytu, bądź saldo kredytu do spłaty może się zmienić w przypadku wzrostu kursu waluty, zwłaszcza znaczącego.

Ponadto – jak wynika z przesłuchania powodów - ze strony Banku kwestia poinformowania kredytobiorcy o ryzyku walutowym sprowadzała się przede wszystkim do stwierdzenia, że CHF jest walutą, stabilną, co w ocenie Sądu uwidacznia, że ówczesną praktyką pozwanego nie było, by kwestie związane wahaniami kursów były szczególnie omawiane z klientami. Pracownik pozwanego nie poinformował też kredytobiorców o innych, istotnych elementach dotyczących ryzyka walutowego w związku z przeliczeniem wzajemnych zobowiązań stron na złotówki po dwóch różnych kursach – sprzedaży i kupna waluty, a także, o tym, w jaki sposób będzie ustalany kurs waluty w Tabeli Banku do spłaty kredytu (w tym każdorazowej raty) i każdoczesnego zadłużenia salda.

Ograniczone informacje, jakie pozwany przekazał powodom wraz z zapewnieniami pracownika Banku mogły być dla konsumentów mylące oraz powodujące błędne wyobrażenie co do realnych konsekwencji podpisania umowy odwołującej się do waluty obcej, stanowiąc wyraz dezinformacji i nadużycie ze strony Banku.

W orzecznictwie zgodnie podkreśla się, że w celu uznania realizacji przez bank obowiązków informacyjnych w zakresie ryzyka kursowego nie jest wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca, oraz odebranie od klienta oświadczenia, zawartego w umowie lub wraz z wnioskiem o udzielenie kredytu, o standardowej treści, iż został on poinformowany o ponoszeniu ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej (tak, jak to miało zresztą miejsce w niniejszej sprawie). Powyższe stanowiło bowiem standardowy element procedury kredytowej, bez którego zaciągnięcie kredytu nie było możliwe, a przy tym, wprowadzenie takich informacji, czy obowiązku złożenia oświadczenia nie gwarantowało, że kwestie te były rzetelnie omawiane z klientami, sygnalizowane im i co pokazuje przesłuchanie.

Jak wynika z zeznań stron w niniejszej sprawie powodowie podpisali oświadczenia kredytobiorcy w związku z zaciągnięciem kredytu, jednakże stanowiły one konieczny element procedury kredytowej, jako załączniki wniosku kredytowego i umowy, nie były natomiast przedmiotem szczególnej uwagi i wyjaśnienia ze strony pracownika Banku. Dodatkowo, przedstawione do podpisania oświadczenia wraz z zapewnieniem pracownika banku, o stabilności kursu waluty waloryzacyjnej, nie wydawały się kredytobiorcy szczególnie istotne i niosące doniosłe konsekwencje.

Należy pamiętać, że istnieje tzw. „obowiązek ostrzegawczy instytucji finansowej", która oferując kredyt powiązany z walutą obcą kredytobiorcy, niejednokrotnie takiemu, który nie ma zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu złotowego, powinna dołożyć szczególnej staranności w zakresie

wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z takim produktem finansowym" (vide: Postanowienie SN z 7.08.2023 r., I CSK 751/23, LEX nr 3590677). Zachowanie informacyjne banku powinno polegać na poinformowaniu klienta o zakresie ryzyka kursowego w sposób jednoznaczny i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu wielokrotnie wyższej od pożyczonej mimo dokonywania regularnych spłat (zob. wyrok SN z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18).

W realiach niniejszej sprawy - w ocenie Sądu - pozwany nie podołał tej powinności, co otwierało drogę do badania klauzuli ryzyka pod kątem abuzywności.

Należy wskazać przy tym, że stosowanie w umowach o kredyt mechanizmu waloryzacji kursem z tabel kursowych Banku - na mocy art. 1 ust. 2 Dyrektywy 93/13 powinno być wyłączone spod oceny z perspektywy abuzywności z uwagi na to, że Bank przeniósł do umowy ustawową konstrukcję - tzn. mechanizm waloryzacji oraz posługiwanie się kursami z tabeli kursowej, opisany w art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego. O ile postanowienie umowne odzwierciedlające ustawową konstrukcję jest wyłączone spod kontroli abuzywności na podstawie art. 1 ust. 2 Dyrektywy 93/13, o tyle art. 111 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego wprowadza zaledwie obowiązek ogłaszania w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny stosowanych kursów walutowych, w ogóle nie odnosząc się do mechanizmu ich ustalania. W tym zakresie brak jest jakichkolwiek ustawowych regulacji dotyczących tego, jak ma być konstruowana bankowa tabela kursowa, a co za tym idzie, dopuszczalne jest badanie abuzywności w umowie stron tych postanowień.

C) Sprzeczność z dobrymi obyczajami oraz rażące naruszenie interesów konsumenta

Art. 385^1 § 1 k.c. wymaga dla uznania klauzul za abuzywne ponadto, aby kształtowały prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały jego interesy. Klauzula dobrych obyczajów nawiązuje do wyobrażeń o uczciwych, rzetelnych działaniach stron, a także do zaufania, lojalności, jak również – w stosunkach z konsumentami – do fachowości. Zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta (czy szerzej klienta), wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między partnerami kontraktowymi (por. M. Bednarek w: System Prawa Prywatnego Tom 5 Prawo zobowiązań – część ogólna, 2013, s.766.)

W świetle przepisów Dyrektywy nr 93/13/EWG uważa się z kolei, że rażące naruszenie interesów konsumenta ma miejsce, jeżeli postanowienia umowy poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron, wprowadzając nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Przy czym rażące naruszenie interesów konsumenta nie musi tylko dotyczyć nierównowagi ekonomicznej. Wystarczy, że będzie wynikać z poważnego naruszenia sytuacji prawnej konsumenta - ograniczenia treści praw, które przysługują mu na podstawie tej umowy i stosownie do przepisów prawa, utrudnienia w korzystaniu z tych praw bądź nałożenia na konsumenta dodatkowego obowiązku, którego nie przewidują przepisy prawa (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 16 stycznia 2014 r., Constructora Principado, C-226/12, EU:C:2014:10, pkt 23).

Jeśli chodzi o stwierdzenie abuzywności klauzuli walutowej, należy zwrócić uwagę, że niewypełnienie obowiązków informacyjnych przez Bank, omówione szeroko powyżej będzie przesądzać nie tylko o braku przejrzystości umowy oraz o tym, że jej zapisy należy uznać za niejednoznaczne. Z tożsamych przyczyn, okoliczności dotyczace braku realizacji tego obowiązku będą

determinować uznanie, że Bank postępował wobec kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Powodom nie przedstawiono bowiem pełnego zestawu danych dotyczących produktu, na który się decydowali (zwłaszcza w kontekście ryzyka) a jednocześnie informowano, że zawierany przez nich kredyt jest bezpieczny i korzystny, co w ocenie Sądu stanowiło wyraz dezinformacji i nadużycie ze strony Banku.

Powodowie ostatecznie nie dysponowali więc odpowiednimi informacjami, których powinien udzielić im pozwany tak, aby mogli podjąć świadomą i rozważną decyzję o zawarciu umowy kredytu, gdyż nie wyjaśniono im ani kontekstu gospodarczego, ani czynników ekonomicznych, których zmiana w perspektywie wieloletniej może spowodować wzrost kursu CHF, co stanowiło obowiązek możliwy do wykonania. W treści informacji o ryzykach związanych z kredytem walutowym nie padły stwierdzenia o nieograniczonym ryzyku walutowym kredytobiorcy i niewykluczonej silnej deprecjacji waluty krajowej do waluty indeksacji.

Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki powodów sprzecznie z dobrymi obyczajami, dodatkowo rażąco naruszając ich interesy – konsumentów, którzy nie uzyskali stosownych informacji o produkcie i ryzykach z nim związanych i którzy dodatkowo nie uzyskiwali dochodów ani oszczędności w CHF, zostali zachęceni do związania się z Bankiem umową, w ramach której obciążono ich – bez ich realnej wiedzy i świadomości - nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie byli w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób, co stanowi przejaw nierównowagi kontraktowej stron.

Klauzulę ryzyka należało ocenić zatem jako abuzywną.

Jeśli chodzi o abuzywność klauzul przeliczeniowych, w polskim orzecznictwie uznaje się, że określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 (OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16 z dnia 19 września 2018 r., I CNP 39/17, z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18).

W niniejszej sprawie Bank stosował w wykonaniu umowy dwa kursy - w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wypłata następowała w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. (§ 7 ust. 4 Regulaminu).

Z kolei, raty spłaty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w Umowie. W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 1 i 2 Regulaminu).

Oczywiście bank nie ma bezpośredniego wpływu na wysokość kursów stosowanych na rynkach walutowych. Jednak sposób określania kursów stosowanych przez Bank dla poszczególnych transakcji w świetle umowy jest niczym nieograniczony. W niniejszej sprawie, analiza materiału dowodowego nie pozwala bowiem na ustalenie jak dokładnie kurs CHF stosowany w umowie stron miał być wyliczany. Nie precyzowały tego również - w istocie blankietowe - postanowienia Regulaminu. Choć bowiem Bank posługiwał się odesłaniem do tabeli kursowej, to w braku jakiegokolwiek doprecyzowania co do zasad

działania tego mechanizmu, jawi się on ostatecznie jako niejednoznaczny, ustalany dowolnie przez Bank i pozostawiający pozwanemu szerokie pole do nadużyć. W ten sposób pozwany Bank zastrzegł dla siebie możliwość jednostronnej zmiany wysokości zobowiązania drugiej strony: poprzez zwiększenie wartości świadczenia wyrażonego w CHF za pomocą obniżenia kursu kupna przy wypłacie kredytu (co ma również bezpośredni wypływ na ostateczną kwotę uzyskanych przez bank odsetek) oraz przez podniesienie kursu sprzedaży przy spłacie poszczególnych rat. Ten sam mechanizm sprawia, że świadczenie należne od kredytobiorcy pozostaje niedookreślone.

Podkreślić trzeba, że sposób w jaki pozwany określał swoje tabele kursów nie mógł być znany powodom ani w momencie zawierania umowy, ani w czasie jego spłaty. Mechanizm, który stosował Bank, by ustalać kurs CHF z tabeli kursów banku nie został bowiem kompleksowo, opisany w umowie. Takie ukształtowanie stosunku zobowiązaniowego uniemożliwiało weryfikację zobowiązania kredytobiorców.

Co więcej, Bank nie wyjaśnił klientom, że wahania CHF mogą wpływać znacząco na kapitał oraz ratę. Ostateczny kurs waluty miał przy tym zależeć nie tylko od kursów rynkowych, ale miał być finalnie wynikiem matematycznego działania, zastosowanego przez Bank, którego formuły powodowie nie poznali. Kredytobiorcy nie zostali więc uprzedzeni**,** że ryzykują de facto w dwójnasób (poprzez wystawienie się na zmianę kursu waluty i powierzenie Bankowi ustalenia finalnego kursu stosowanego w umowie).

Należy podzielić też argumentację, że mechanizm przeliczeniowy wprowadzony przez Bank do umowy stron, dawał pozwanemu de facto niczym nieskrępowaną możliwość przerzucenia na kredytobiorców całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej. Ryzyko zmiany kursów walut co do zasady obciąża bowiem dwie strony umowy, jednak pozwany zadbał o to, by posiadać narzędzia do eliminacji tego ryzyka po swojej stronie, tj. stworzył sobie możliwość ustalenia własnych kursów wymiany waluty.

W umowie nie zawarto ponadto postanowienia ustanawiającego tzw. "bezpiecznik", a więc określenia poziomu kursu waluty, pozwalającego obu stronom na rozważenie odstąpienia od umowy, jej zmiany, albo podjęcia innych decyzji w tym przedmiocie. Wprowadzenie takiego "bezpiecznika" do umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego pozwoliłoby na wyeliminowanie ryzyka nierównowagi stron (podobnie w wyrku Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 382/22). W przedmiotowej umowie takiego postanowienia nie ma.

Kluczowe w tym zakresie jest, że nie ma znaczenia, czy Bank rzeczywiście skorzystał z możliwości ukształtowania zadłużenia powodów w sposób nieuczciwy, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne. Z najnowszego orzecznictwa wynika bowiem, że postanowienia umowy z konsumentem przyznające bankowi swobodę kształtowania kursu waluty obowiązującego w ramach stosunku umownego, a przez to swobodę kształtowania wysokości świadczenia własnego i drugiej strony, należy uznać za niedozwolone postanowienia umowne, nawet choćby bank w rzeczywistości korzystał z tej swobody w sposób oględny, nie naruszając rażąco interesów drugiej strony (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2022 r. II CSKP 650/22).

W takich warunkach należy uznać, że Bank wykorzystał swoją przewagę w pierwszej kolejności do takiego ukształtowania postanowień dot. klauzuli przeliczeniowej, które poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków, a w dalszej – do fałszywego przedstawienia bezpieczeństwa produktu, o którego poszczególnych parametrach mógł arbitralnie decydować.

Z uwagi na powyższe, kwestionowane przez powodów klauzule należy uznać za abuzywne.

Nowelizacja/Aneksy

Należy pamiętać, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzule abuzywne pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (wyjątek stanowi wola konsumenta). Abuzywności poszczególnych klauzul zawartych w umowie kredytu nie wyeliminowało zatem wprowadzenie w 2011 r. ust. 3 do art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 2439 z późn. zm.; dalej: "pr. bank."). Ta nowelizacja miała na celu wyeliminowanie tzw. spreadów bankowych, a nie zmiany istoty umowy kredytowej.

Skutki stwierdzenia abuzywności

Skutkiem uznania za niedozwolone postanowień umownych, a więc przede wszystkim przewidujących indeksację kredytu do waluty obcej, jest ich pominięcie przy ustalaniu treści umowy pomiędzy bankiem a konsumentami. Klauzule abuzywne przestają wiązać już w chwili zawarcia umowy, a co za tym idzie nie stanowią elementu treściowego łączącego strony stosunku prawnego. Ustalić zatem należy jakie skutki wynikają z powyższego, w szczególności, czy możliwe jest utrzymanie w mocy podpisanej przez strony umowy po wyeliminowaniu bezskutecznych, niedozwolonych postanowień (art. 58 § 3 k.c.) lub ich stosowne zastąpienie.

Podkreślić należy, że prawo polskie nie zawiera obecnie jakichkolwiek przepisów, które spełniałyby wytyczne sformułowane przez TSUE w odniesieniu do przepisów krajowych, jakie można wykorzystać do uzupełnienia umowy, co tym samym prowadziłoby do jej utrzymania w mocy.

Sąd Najwyższy wypowiadał się już co do niedopuszczalności zastąpienia niedozwolonych postanowień kursowych przez sięgnięcie do art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wykładni oświadczeń woli (art. 65 k.c.) albo art. 358 § 2 k.c. (por. w szczególności wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 i tam przywoływane orzecznictwo).

Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej" (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w której świadczenia zostały oznaczone w walucie polskiej, natomiast w walucie obcej jest wyrażane tylko saldo zadłużenia.

Sąd Najwyższy odrzucił też możliwość - sugerowaną w ramach drugiego z zagadnień prawnych sformułowanych w skardze kasacyjnej - odwołania się w celu określenia oprocentowania kredytu utrzymanego jako złotowy do stawki referencyjnej WIBOR (por. zwłaszcza wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2023 r., I CSK 2707/22 i I CSK 3629/22, niepubl. oraz z dnia 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22 i I CSK 4355/22, niepubl.).

Sąd nie podziela także poglądu zaprezentowanego w dawniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, że wypełnienie luki w przypadku wyeliminowania z umowy klauzuli waloryzacyjnej i ustalenie kursu spłaty zobowiązania może nastąpić na podstawie prawa wekslowego (wyrok Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16). Art. 41 prawa wekslowego dotyczy bowiem sytuacji, gdy zobowiązanie zostało wyrażone w walucie obcej, podczas gdy kredyt indeksowany i denominowany udzielany jest w złotych. Przepis nie zawiera wskazówki co do tego, jak należy ustalić wysokość kursu walutowego, co nie pozwala uznać go za przepis dyspozytywny, o jakim mowa w orzecznictwie TSUE (zob. wyr. SO w Warszawie z 11 lutego 2019 r., XXV C 2866/18).

Tym samym, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce zawartego w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego niedozwolonego postanowienia umownego

odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Oznacza to, że brakuje niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego i niemożliwe jest jego uzupełnienie

Zaznaczenia wymaga jednak, że w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021r., III CZP 6/21, mającej moc zasady prawnej, stwierdzono, że o ile niedozwolone postanowienie umowne (art. 3851 § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, to może on niemniej udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.

W świetle jednoznacznego stanowiska powodów, wyrażonego w pozwie, pismach procesowych, oświadczeniu oraz na rozprawie, którzy nie godzą się na utrzymanie umowy w mocy, musiała być ona uznana za trwale bezskuteczną (nieważną). Powodowie są przy tym świadomi skutków nieważności i ewentualnego obowiązku zwrotu świadczeń przez każdą ze stron.

Mając powyższe na uwadze Sąd ustalił, że umowa kredytu o numerze z dnia 25.03.2009 r. jest nieważna, a w konsekwencji nie istnieje stosunek prawny z niej wynikający /pkt. I wyroku/.

Konsekwencje ustalenia nieważności umowy

W dalszej kolejności, Sąd opierając się na teorii dwóch kondykcji, uznał, że stronie, która w wykonaniu umowy, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu (tak też SN w uchwale z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20 i SN w uchwale 7 sędziów z 7 maja 1921 r., III CZP 6/21, Lex nr 3170921).

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis art. 410 § 1 k.c. stanowi, że przepisy artykułów poprzedzających - w tym art. 405 k.c. - stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest zaś nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2 k.c.).

Jak wynika z ustaleń faktycznych w sprawie, powodowie w okresie realizacji umowy od dnia jej zawarcia do dnia 02.05.2023r. uiścili na rzecz strony pozwanej łącznie kwotę 77,155,61 zł i 26.932,24 CHF tj.:

- w okresie od dnia zawarcia umowy przez powodów do dnia zawarcia związku małżeńskiego (25.06.2011r) kwotę 24.699,96 zł tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych,
- w okresie od dnia zawarcia związku małżeńskiego do dnia 02.05.2023r. kwotę 45.455,65 zł, i kwotę 26.932,24 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych,

W ocenie Sądu dochodzone roszczenie pieniężne i jego wysokość zostały wykazane zaświadczeniem wydanymi przez pozwanego, które nie budzą wątpliwości.

W związku ze stwierdzeniem nieważności umowy, należy uznać, że strona powodowa mogła żądać całości uiszczonej na rzecz pozwanego kwoty.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie II – IV sentencji wyroku.

Sposób zasadzenia świadczenia:

Powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego:

- na rzecz powódki kwoty 12.349,98 zł tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
- na rzecz powoda kwoty 12.349,98 zł tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
- na rzecz łącznie powodów kwoty 45.455,65 zł i kwoty 26.932,24 CHF tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty

W dniu 26.06.2011r. powodowie zawarli związek małżeński. W ich małżeństwie obowiązuje ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Od dnia zawarcia związku małżeńskiego powodowie dokonywali spłaty zobowiązania z majątku wspólnego, a do dnia jego zawarcia spłacali zobowiązanie w częściach równych.

Stanowisko pozwanego jakoby powodowie nie wykazali, że spłacali zobowiązanie w częściach równych jest chybione wobec jednoznacznych zeznań powodów złożonych na rozprawie.

Mając na uwadze powyższe żądanie powodów Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 12.349,98 zł, rzecz powoda kwotę 12.349,98 zł oraz łącznie na rzecz powodów kwotę 45.455,65 zł i kwotę 26.932,24 zł.

Odsetki

Roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Zgodnie z regulacją art. 455 k.c., jeśli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie domagali się zasądzenia należnych odsetek od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu pozwanemu. Pozew został doręczony stronie pozwanej w dniu 24.11.2023r. A skoro tak, to pozwany pozostawał w opóźnieniu w zapłacie kwoty dochodzonej pozwem od dnia nastepnego.

Koszty procesu

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu uzasadnia treść art. 98 k.p.c.

Wobec okoliczności, że powodowie wygrali proces, Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów całość kosztów procesu.

Na koszty te w wysokość 14.534,00 złożyły się: opłata od pozwu w wysokości 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 10.800 zł, którego wysokość ustalono na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015, poz. 1804, z późn. zm.), a także opłaty od pełnomocnictw w wysokości 34 zł, kwota 2700 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika za prowadzenie sprawy w postepowaniu zażaleniowym (§ 10 ust. 2 pkt 2).

Sędzia SR (del.) Iwona Petryszyn

Zarządzenie:

1.odnotować
2.odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. powodów i pozwanego

3.a. z pismami/apelacją/za 14 dni

Zielona Góra, 09.04.2025r Sędzia SR (del.) Iwona Petryszyn